بسمه تعالی

تاریخ :.....

شماره :.....

پیوست :.....

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
وزیر

آیین‌نامهٔ آموزشی دورهٔ دکتری تخصصی (Ph.D.)

مقدمه

به استناد بند ۱۲ مادهٔ ۳ آیین‌نامهٔ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری (مصوب ۱۳۹۳/۷/۲۸) این آیین‌نامه تدوین و به اجراء گذاشته می‌شود:

بخش اول : اهداف و تعاریف

مادهٔ ۱. هدف از تدوین این آیین نامه تعیین چارچوبی برای اجرای صحیح دورهٔ دکتری تخصصی در تمامی زیرنظام‌های آموزش عالی است.

مادهٔ ۲. در این آیین نامه و برای رعایت اختصار ؛ تعاریف زیر استفاده شده است.

۱. **وزارت:** وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری است.

۲. **مؤسسه:** دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی است که دارای مجوز پذیرش دانشجوی دوره دکتری از وزارت هستند.

۳. **آموزش رایگان:** نظام آموزش عالی که دانشجویان بدون پرداخت شهریه و صرفاً با سپردن تعهد خدمت، تحصیل می کنند.

٤. **شورا:** شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت است.

۵. **دانشجو:** فردی است که در یکی از رشته‌های دورهٔ تحصیلی دکترای تخصصی، برابرِ ضوابط معین پذیرفته شود و در آن دوره ثبت نام کند و به تحصیل اشتغال ورزد.

٦. **دانش‌آموخته:** فردی است که یکی از دوره‌های تحصیلی آموزش عالی را با موفقیت به پایان رساند و برابرِ ضوابطِ معین، مدرکِ تحصیلی آن دوره را دریافت کند.

۷. **مرخصی تحصیلی:** مدت زمان مشخصی است که دانشجو برابرِ ضوابطِ معین و به طور موقت به تحصیل اشتغال ندارد.

۸. **انصراف تحصیلی:** فرایندی است که در آن دانشجو به طور خودخواسته از ادامهٔ تحصیل خودداری کند.

۹. **آموزش حضوری:** شیوه‌ای از آموزش است که دانشجو در آن، تمام تحصیل خود را به صورت تمام‌وقت انجام می دهد.

۱۰. **ارزیابی جامع:** آزمونی تخصصی است که پس از گذراندن واحدهای دوره آموزشی، با هدف ارزشیابی توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو برگزار می‌شود.

۱۱. **مدرس:** عضو هیأت علمی و یا کسانی که صلاحیت تدریس آنها به تأیید مؤسسه رسیده باشد.

۱۲. **رشتهٔ تحصیلی:** یکی از حوزه های تخصصی علوم بر اساس تقسیم بندی وزارت است.

۱۳. **برنامهٔ درسی:** مجموعه به هم پیوسته‌ای از دروس و فعالیت‌های هر رشتهٔ تحصیلی است که اهداف مشخصی را دنبال می‌کند.

۱٤. **واحدِ درسی:** دانش یا مهارت‌هایی است که برای یادگیری دانشجو در طول یک نیمسال تحصیلی یا زمان معادل آن در نظر گرفته می‌شود.

۱۵. **گروهِ آموزشی:** مجموعه‌ای متشکل از تعدادی عضو هیأت علمی که دارای تخصص مشابه در یک رشتهٔ علمی هستند

۱٦. **دورهٔ دکتری تخصصی:** دورهٔ تحصیلی که پس از دورهٔ کارشناسی ارشد یا دکتری حرفه‌ای آغاز می‌شود و دانشجو طبق برنامهٔ درسیِ مصوب، مدرکِ دکتری دریافت می‌کند.

۱۷. **رساله:** گزارش مکتوب حاصل از یک فعالیت پژوهشی دانشجوی دوره دکتری تخصصی است که در یک زمینهٔ مشخص از یک رشتهٔ تحصیلی و با راهنمایی استاد/ استادان راهنما و استاد/استادان مشاور تدوین می‌شود.

۱۸. **هیأتِ داوران:** مجموعه‌ای متشکل از اعضای هیأت علمی و یا متخصصان حرفه ای است که مسئولیت ارزیابی رساله دانشجو را بر عهده دارند.

۱۹. **متخصصان حرفه‌ای:** صاحبنظران یا کارشناسان با تجربه غیر هیأت علمی در سایر بخش‌های جامعه هستند که دارای مهارت و صلاحیت حرفه‌ای به تایید مؤسسه هستند.

۲۰. **استادِ راهنما:** یکی از اعضای هیأت علمی دارای مدرک دکتری تخصصی است که مسئولیت راهنمایی دانشجو را در طول دوره دکتری به عهده دارد.

۲۱. **استادِ مشاور:** یکی از اعضای هیأت علمی دارای مدرکِ دکتری تخصصی یا متخصصان حرفه ای است که مسئولیت مشاورهٔ دانشجو را در انجام رساله به عهده دارد.

۲۲. **دوره بین المللی:** هر یک از دوره های تخصصی دکتری است که بر اساس ضوابط مصوب وزارت و با مشارکت مؤسسه های آموزش عالی و پژوهشی غیر ایرانی برگزار می شود.

بخش دوم : شرایط و ضوابط پذیرش

مادهٔ ۳. شرایط عمومی و اختصاصی ورود به دوره دکتری تخصصی عبارتند از:

۱. دارا بودن مدرکِ رسمیِ پایانِ دورهٔ کارشناسی ارشد اعم از پیوسته، ناپیوسته یا دکتری حرفه‌ای مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم،تحقیقات و فنّاوری و بهداشت،درمان و آموزش پزشکی،

۲. داشتن صلاحیت‌های علمی ورود به مؤسسه برابر ضوابط معین،

۳. داشتن صلاحیت‌های عمومی ورود به مؤسسه برابر ضوابط معین،

۴. احراز توانایی در زبان خارجی طبق شیوه نامه مصوب مؤسسه،

تبصره۱: پذیرش دانشجوی مشمول مقررات استعدادهای درخشان طبق مصوبات شورای هدایت استعدادهای درخشان وزارت و پذیرش داوطلبان خارجی طبق مصوبات مراجع ذی ربط انجام می شود.

تبصره۲: دانشجوی دوره دکتری تخصصی مؤسسه خارج می تواند طبق آیین نامه انتقال دانشجویان خارج به داخل، مصوب وزارت به یکی از مؤسسه های داخل منتقل شود.

مادهٔ ٤. آموزش رایگان برای هر دانشجو در دورهٔ تحصیلی دکتری تخصصی صرفاً یک‌بار امکان‌پذیر است.

مادهٔ ۵. تحصیل در دوره دکتری تخصصی به صورت تمام وقت است. همچنین تحصیل همزمانِ دانشجوی این دوره در همان دوره یا سایر دوره‌های تحصیلی ممنوع است.

ماده ٦. تغییر رشته و انتقال دانشجوی دوره دکتری تخصصی در همان مؤسسه یا سایر مؤسسه‌ها اعم از دولتی و غیر دولتی، ممنوع است.

بخش سوم : ضوابط و مقررات آموزشی

مادهٔ ۷. مؤسسه موظف است، برنامه درسیِ مصوب را برای دوره‌ای که در آن با مجوز وزارت دانشجو پذیرفته است، اجرا کند.

مادهٔ۸. آموزش در دوره دکتری تخصصی در مؤسسه مبتنی بر نظام واحدی انجام می‌شود.

تبصره: هر نیمسالِ تحصیلی هجده هفته، شامل شانزده هفته آموزش و دو هفته ارزشیابی پایان نیمسال است.

مادهٔ ۹. مدت تحصیل در دورهٔ دکتری تخصصی، حداقل شش نیمسال تحصیلی و حداکثر هشت نیمسال تحصیلی است.

تبصره: در صورتی که دانشجو در مدت مقرر دانش‌آموخته نشود، مؤسسه اختیار دارد به پیشنهاد استاد راهنما، مدت تحصیل را حداکثر تا دو نیمسال تحصیلی افزایش دهد. برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان، تحصیل در نیمسال اول کماکان به صورت رایگان اما در نیمسال دوم منوط به پرداخت هزینه ثابت است که طبق تعرفهٔ هیات امنا تعیین و طبق شیوه نامه مصوب مؤسسه دریافت می شود. چنانچه دانشجو در این مدت دانش‌آموخته نشود، پرونده وی برای تصمیم گیری در خصوص ادامهٔ تحصیل به کمیسیون موارد خاص مؤسسه ارجاع می‌شود.

مادهٔ ۱۰. تعداد واحدهای درسیِ دورهٔ دکتری تخصصی۳۶ واحد است که از این تعداد، ۱۲ تا ۱۸ واحد آموزشی و ۱۸ تا ۲۴ واحد پژوهشی است که در برنامهٔ درسی هر رشته تحصیلی لحاظ می‌شود.

تبصره: دانشجو در هر نیمسال تحصیلی لازم است،حداقل ۶ و حداکثر۱۰ واحدِ درسی انتخاب کند.

مادهٔ ۱۱. حداقل نمرهٔ قبولی در هر درس ۱۴ از ۲۰ و میانگین کل قابل قبول پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی ۱۶ از ۲۰ است.

تبصره ۱: چنانچه میانگین کل نمرات دانشجو پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی کمتر از ۱۶ باشد دانشجو موظف است با نظر استاد راهنما و تایید گروه، فقط در یک نیمسال تحصیلی دروسی را برای ترمیم میانگین کل اخذ کند و با موفقیت بگذراند و در غیر اینصورت از ادامه تحصیل محروم می شود.

تبصره ۲: محاسبهٔ میانگین کل نمرات دانشجو صرفاً براساس آخرین نمرهٔ قبولی وی انجام می شود.

تبصره۳: دانشجوی مشمول آموزش رایگان، در صورت عدم کسب نمرهٔ قبولی در هر درس یا حذف غیر موجه آن، موظف است برای انتخاب مجدد همان درس یا درس جایگزین، هزینهٔ مربوط به آن را بر اساس تعرفهٔ مصوبِ هیات امناء مؤسسه پرداخت کند.

مادهٔ ۱۲. ارزیابی پیشرفتِ تحصیلیِ دانشجو در هر درس، از سوی مدرس (یا مدرسان) آن درس و بر اساس حضور و فعالیت در کلاس، انجام تکالیف و نتایج آزمون کتبی مرحله ای و پایانی برای دروس نظری و نظری- عملی در هر نیمسال تحصیلی صورت می پذیرد و بر مبنای عددی از صفر تا بیست تعیین می‌شود.

مادهٔ ۱۳. چنانچه دانشجو در طول نیمسال تحصیلی، در یک درس بیش از سه شانزدهم از کلاس های یک درس یا در جلسهٔ امتحان پایان نیمسال آن درس غیبت کند، این غیبت غیرموجه تلقی شده و آن درس حذف می‌شود. در این صورت، رعایت حداقل شش واحد در طول نیمسال برای دانشجو الزامی نیست ولی نیمسال مذکور به عنوان یک نیمسال کامل جزو مدت مجاز دوره تحصیلی وی محسوب می‌شود.

ماده ۱٤. برای ورود به مرحلهٔ ارزیابی جامع ، کسب میانگین کل حداقل ۱۶ از تمام واحدهای آموزشی دوره الزامی است.

ماده ۱۵. حداقل نمرهٔ قبولی در ارزیابی جامع ۱۶ است؛ در غیر این صورت، دانشجو مجاز است، صرفاً یکبار دیگر، در ارزیابی جامع شرکت کند و آن را با موفقیت بگذراند وآلا پرونده

دانشجو برای تصمیم گیری در خصوص امکان شرکت مجدد در ارزیابی جامع به کمیسیون موارد خاص مؤسسه ارجاع می‌شود.

تبصره. نحوهٔ اجرای ارزیابی جامع که به منظور ارزشیابی توانمندیهای آموزشی و پژوهشی دانشجو انجام می‌شود، طبق شیوه‌نامهٔ مصوب مؤسسه خواهد بود.

بخش چهارم : ضوابط و مقررات پژوهشی

مادهٔ ۱۶. گذراندن موفقیت آمیز ارزیابی جامع و تصویب طرح پیشنهادی رساله در گروه آموزشی شرط لازم برای شروع فعالیتهای پژوهشی در دوره دکتری تخصصی است.

مادهٔ ۱۷. دانشجوی دوره دکتری تخصصی مجاز است علاوه بر استاد راهنمای اصلی، استاد راهنمای دوم نیز داشته باشد. استاد راهنمای اصلی به درخواست دانشجو و از میان اعضای هیأت علمی مؤسسه محل تحصیل و با مرتبهٔ علمیِ حداقل استادیاری و با تأیید گروه آموزشی تعیین می‌شود.

تبصره ۱: داشتن حداقل سه سال سابقه تدریس در دوره تحصیلات تکمیلی و راهنمایی حداقل دو دانشجوی کارشناسی ارشد برای استاد راهنما با مرتبه استادیاری ضروری است.

تبصره ۲: شرایط و نحوهٔ انتخاب استاد راهنمای دوم(داخل یا خارج از مؤسسه) طبق شیوه‌نامهٔ مصوبِ مؤسسه انجام می‌شود.

تبصره ۳: انتخابِ استاد/استادان مشاور، به پیشنهاد استادِراهنما و تأیید گروه آموزشی، از بین اعضای هیأت علمی یا متخصصان حرفه‌ای مرتبط با رشته تحصیلی دانشجو امکان‌پذیر است.

مادهٔ ۱۸. دانشجو مجاز است در زمان تدوین رساله دکتری و برای ادامه فعالیتهای پژوهشی خود طبق آیین نامه مصوب وزارت در مدت مجاز تحصیلی با عنوان فرصت تحقیقاتی به یکی از مؤسسه های آموزش عالی داخلی یا خارجی سفر کند.

مادهٔ ۱۹. دانشجو پس از تدوین رساله به شرط کفایت دستاوردهای علمی و چاپ یک مقالهٔ علمی-پژوهشی مستخرج از رساله، با تأیید استاد/استادان راهنما مجاز است در حضور هیات داوران از رسالهٔ خود دفاع کند.

تبصره: هیأت داوران متشکل از تعداد سه عضو هیأت علمیِ (علاوه بر استادان راهنما و مشاور) با حداقل مرتبهٔ استادیاری هستند که یک عضو از داخل و دو عضو نیز از خارج از گروه آموزشی انتخاب می‌شوند. یکی از داوران خارجی می تواند از متخصصان حرفه ای انتخاب شود.

مادهٔ ۲۰. نمرهٔ رساله در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به شرح زیر انجام می‌شود:

الف: مردود (کمتر از ۱۶)؛

ب: قبول با درجه خوب (۱۶ تا ۱۷/۹۹)؛خیلی خوب (۱۸ تا۱۸/۹۹)؛ عالی(۱۹ تا ۲۰).

تبصره۱: چنانچه ارزشیابی رساله مردود اعلام شود، با تأیید هیات داوران، حداکثر یک نیمسال در سقف مدت مجاز تحصیل به دانشجو اجازه داده می‌شود تا دوباره در جلسهٔ دفاع شرکت و از رسالهٔ خود دفاع کند.

تبصره ۲: دانشجویی که در فرصت تعیین‌شده نتواند از رسالهٔ خود با درجه قبولی دفاع کند، فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی به وی اعطاء می‌شود.

مادهٔ ۲۱. تاریخ دانش‌آموختگی، روز دفاع و کسب درجه قبولی از رساله است.

بخش پنجم : ضوابط و مقررات نظارت بر اجرای آیین نامه

مادهٔ ۲۲. چنانچه دانشجو در حین تدوین رساله اقدام به تخلف علمی (دستبرد ادبی، جعل، تقلب، رونوشت برداری) کند و این موضوع طبق شیوه نامه مصوب مؤسسه برای مؤسسه اثبات شود، مطابق با قوانین و آیین نامه ها و دستورالعمل های مصوب اقدام خواهد شد.

تبصره: احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام رساله، منجر به ابطال مدرک تحصیلی وی خواهد شد.

مادهٔ ۲۳. ضوابط مربوط به بررسی و تصویب طرح پیشنهادی برای انجام رسالهٔ دکتری، حذف تمام دروس یک نیمسال تحصیلی، حضور و غیاب دانشجو، مرخصی تحصیلی، انصراف از تحصیل، تقویم آموزشی، چگونگی ثبت و اعلام نمره، تصمیم گیری در موارد خاص و سایر موارد اجرایی این آیین نامه بر اساس شیوه‌نامهٔ اجرایی مصوب مؤسسه و اصول مندرج در این آیین نامه انجام می‌شود.

مادهٔ ٢٤. مسئولیت حسن اجرای این آیین‌نامه و پاسخگویی قانونی مترتب بر آن، بر عهدهٔ مؤسسه است.

مادهٔ ٢٥. نظارت بر حسن اجراء و تفسیر مفاد آن بر عهدهٔ معاونت آموزشی وزارت است.

ماده ٢٦. این آیین‌نامه مشتمل بر یک مقدمه، ۲۶ ماده و ۱۵ تبصره در جلسهٔ شمارهٔ ۸۷۱ مورخ۱۳۹۴/۱۱/۲۴ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی به تصویب رسید و اجرای آن برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ و پس از آن الزامی است.

دکتر محمد فرهادی
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری